

SISÄMINISTERIÖ**Viite: SM051:00/2019 / Asiantuntijapyyntö****ASIA: EHDOTUS HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE ARPAJAISLAIN JA ERÄIDEN SIIHEN LIITTYVIEN LAKIEN MUUTTAMISESTA**

Takuusäätiö ja Marttaliitto kiittävät mahdollisuudesta lausua ehdotuksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle arpajaislain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Pidämme nyt käsiteltävänä olevaa esitystä erittäin tärkeänä ja odotettuna edistysaskeleena rahapelitoiminnan sääntelyn edistämiseksi ja rahapelaamisesta aiheutuvien haittojen vähentämiseksi.

Arpajaislain tarkoituksena on säätää arpajaisten toimeenpanosta ja toimeenpanon valvonnasta, arpajaisten tuottojen tilittamisestä ja käyttötarkoituksista sekä tuottojen käytön valvonnasta. Nyt arpajaislakia esitetään muutettavaksi siten, että rahapelaamisesta aiheutuvia taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja saadaan ehkäistyä ja vähennettyä lisäämällä arpajaislakiin uusia säännöksiä. Merkittävä keino rahapelihaittojen ehkäisyn ja vähentämisen edelleen tehostamiseksi on myös yksinoikeusjärjestelmän kanavointikyvyn varmistaminen arpajaislain säädöksillä.

Takuusäätiö ja Marttaliitto pitävät esitettyjä muutoksia arpajaislakiin pääosin tärkeinä ja kannatettavina. Takuusäätiö ja Marttaliitto edustavat lausunnonantajina erityisesti rahapeliongelman taloudellisen ongelmatilanteen sekä velkaongelmien näkökulmaa ja tahdomme kiinnittää lainsäätäjän huomion vielä seuraaviin seikkoihin.

Yksinoikeusjärjestelmän turvaaminen

Yksinoikeusjärjestelmälle on taattava parhaat mahdolliset toimintamahdollisuudet, jotta nyt esitettävänä olevalla lainsäädännöllä saavutetaan ennaltaehkäisyn ja varhaisen puuttumisen mallien mukaisia tavoitteita. Yksinoikeusjärjestelmällä on Takuusäätiön ja Marttaliiton käsityksen mukaan vahva kannatus myös peliongelma-alan ja rahapeliriippuvuuteen apua tarjoavien ammattilaisten keskuudessa.

Takuusäätiön ja Marttaliiton käytössä olevan, Takuusäätiön palveluiden kautta kerätyn kokemustiedon perusteella ulkomaisten, epävirallisesti Suomessa rahapelejä tarjoavien toimijoiden rahapelejä pelaavat eniten vaikeasti rahapeliongelmaiset henkilöt, joilla on myös muita pelaajia suuremmat velkamäärät. Tämä on nähtävissä tarkastelemalla mm. Takuusäätiön velkajärjestelyhakemuksia. Yksinoikeusjärjestelmän turvaamisen kautta on Takuusäätiön ja Marttaliiton arvion mukaan mahdollista vaikuttaa myös kaikkein ongelmallisimpaan rahapelaamiseen.

Yksinoikeusjärjestelmä voidaan nähdä myös kuluttajansuojakysymyksenä. Virallisessa järjestelmässä mukana olevat toimijat tunnustetaan ja niihin voidaan tehokkaimmin vaikuttaa. Yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolelle pelaamisen estämiseen tai vähentämiseen on syytä kehittää mekanismeja, joiden tehoa ja vaikuttavuutta tulee seurata ja arvioida. Tarvetta tukevat myös kansainväliset tutkimukset, joiden mukaan sääntelyn ulkopuolinen pelitarjonta johtaa todennäköisemmin vakaviin rahapelaamiseen liittyviin ongelmiin. Norjassa on ollut jo pitkään käytössä maksuliikenne-estot ja parhaillaan selvitetään varoitusilmoituksen lisäämistä lisensoimattomille rahapelisivustoille pyrittäessä. Informaatiota sisältävän

varoitusilmoituksen käyttöönottoa kannattanee selvittää myös Suomessa muiden mahdollisten toimien lisäksi.

Yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolisen rahapelitoiminnan markkinointiin puututtava

Rahapelien markkinointisääntöjen täsmentäminen ja täydentäminen mm. suoramarkkinointikiellolla ja pelaamisen ohjaamisesta vähemmän haittoja aiheuttavaan pelaamiseen ovat tarpeellisia. Olisi löydettävä lisäksi tehokkaita keinoja estää yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolisen rahapelitarjonnan markkinointi ja puututtava myös sosiaalisessa mediassa ja suomalaisille kuluttajille kohdistettuun, erityisesti urheilu-kanavilla tapahtuvaan markkinointiin. Takuusäätiön asiakkaat usein tuovat esille, että luottojen runsas markkinointi, laaja tarjonta ja helppo saatavuus houkuttavat hakemaan niitä, mikä on lopulta johtanut ylivelkatilanteeseen. Rahapelien markkinoinnin mahdollisia haittavaikutuksia voi hyvinkin verrata luottojen markkinoinnista koettuihin seurauksiin.

Ongelmapelaajien tukeminen a) apua riippuvuuteen ja b) apua talousongelmiin

Tunnistautuva pelaaminen lisää mahdollisuuksia myös ongelmapelaamiseen ratkaisuja tarjoavien palveluiden tarjoamiseen yhä varhaisemmassa vaiheessa.

Rahapeliongelmiin vähentämisen näkökulmasta on erityisen tärkeää kiinnittää ongelmapelaamista ehkäisevien toimenpiteiden lisäksi huomiota myös niihin palveluihin, joilla ongelmaa pyritään korjaamaan, kun ongelma on tunnistettu. Tätä mahdollisuutta on syytä hyödyntää jatkossa ja toimintalogiikan kannalta on erityisen tärkeää, että:

- Määritellään indikaattorit ja rajat sellaiselle ongelmallisen pelaamisen tasolle, milloin tunnistautumisen yhteydessä pelaaja ohjataan kääntymään peliongelman ratkaisemiseen pyrkivien palvelujen pariin ja
- Yhteiskunnassa on asuinpaikasta riippumatta tarjolla palveluita, joilla ongelmia pystytään ratkomaan niin riippuvuuden kuin talousongelmienkin näkökulmasta. Takuusäätiön ja Marttaliiton arvion mukaan erityiset kehittämistarpeet kohdistuvat ketterien ja rahapeliongelman luonteen tunnistavien velkajärjestelymuotojen kehittämiseen. Rahapeliongelma on aina riippuvuuden lisäksi mitä suurimmassa määrin myös raha- ja velkaongelma. Rahapeliongelman syntyessä ongelmapelaajalle itselleen näkyvin ongelma on velkaongelma, johon hän etsii ratkaisua lisäpelaamisesta, mikä tavallisesti vain vaikeuttaa tilannetta. Ongelmanratkaisua haastaa se, että yhteiskuntaan on kehittynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana suuri joukko nopean luottojen rahalaitoksia, joista ongelmapelaaja voi helposti saada suuriakin summia pelaamisensa rahoittamiseen. Nopea velkaantuminen ja suuret velkamäärät vaikeuttavat tai siirtävät tällä hetkellä ratkaisun löytymistä velkatilanteeseen.

Pelikasvatuksen tarve

Pelaamisen logiikka on viimeisten vuosikymmenien aikana noussut merkittävään asemaan usealla yhteiskunnan toimintasektorilla. Pelilogiikkaa hyödynnetään kaikkialla, missä yritetään vaikuttaa ihmisten päätöksiin ja valintoihin (mm. mainonnassa, päätöksenteossa ja koulutuksessa). Pelilukutaito ja pelilogiikan ymmärtäminen ovat välttämättömiä osaamisen alueita, ja niillä on vahva merkitys myös haittojen ehkäisyn näkökulmasta. Rahapeliongelmiin ja peliongelmiin varhaisvaiheen ehkäisevässä työssä nousee ikärajojen, saavutettavuuden ja valvonnan merkittävään rooliin myös pelilukutaidon edistäminen ja pitkäjänteisen pelikasvatuksen tarve. Aivan samalla tavoin kuin viime vuosien aikana on kannettu huolta ja kehitetty uusia välineitä taloustaitojen edistämiseen ja talouslukutaidon lisäämiseen, tulisi Takuusäätiön ja Marttaliiton näkemyksen mukaan kehittää myös pelikasvatuksen ja pelilukutaidon osaamista. Kyky toimia peli-yhteiskunnassa sekä niin raha- kuin muuhunkin pelaamiseen liittyvien haittojen ymmärtäminen edellyttää Takuusäätiön ja Marttaliiton näkemyksen mukaan kokonaan uudenlaisen osaamisen edistämistä niin lasten ja nuorten kuin myös aikuisten näkökulmasta.

Sote järjestöjen rahoitus ratkaistaan samanaikaisesti lainsäädännön uudistamisen kanssa

Näin saadaan turvattua paitsi ne järjestöjen palvelut ja toiminta, joilla autetaan suoraan ja välillisesti rahapeli ongelmista kärsiviä ihmisiä ja heidän läheisiään, myös muu korvaamaton ja monipuolinen kansalaisjärjestötoiminta, jota ilman suomalainen yhteiskunta ei toimisi yhtä ketterästi ja kansalaisten itsensä käynnistämään toimintaan pohjautuen kuin nyt.

Rahapelitoiminnan tuotot yleishyödyllisiin tarkoituksiin

Takuusäätiö ja Marttaliitto pitävät myös tärkeänä sitä periaatetta, että rahapelitoiminnasta saadut voitot eivät päädy liiketoiminnallisiin periaattein toteutetun toiminnan voitoiksi yksityishenkilöille, vaan ne käytetään läpinäkyvästi kaikkia suomalaisia hyödyttävään yhteiskunnalliseen toimintaan.

Takuusäätiö on kotitalouksien arjen raha-asioiden asiantuntija, joka auttaa ihmisiä ottamaan oman taloutensa haltuun. Se tarjoaa neuvontaa, pienlainaa hankintoihin, ratkaisun velkojen yhdistämiseen sekä välineitä raha-asioiden hallintaan. Lisäksi Takuusäätiö vaikuttaa lainsäädäntöön ja muihin rakenteisiin, jotta ne tukisivat ihmisten itsenäistä taloudellista selviytymistä, hallittua luotonkäyttöä ja ehkäisivät syviin velkakierteisiin ajautumista. Takuusäätiö on valtakunnallinen sosiaalialan järjestö ja toimii pääasiassa Veikkauksen tuella.

Marttaliitto on valtakunnallinen, 121 vuotta kotitalousneuvontaa antanut kansalaisjärjestö. Martat toimivat 14 piirissä ja yli 1000 yhdistyksessä, 41 000 martan voimin sen puolesta, että kaikilla ihmisillä, kaikenlaisissa kodeissa, olisi hyvä olla. Marttaliitto on keskusjärjestö, joka toimii kestävän kehityksen, ruoan, ravitsemuksen, puutarhanhoidon, ympäristön, kodin talouden ja kodinhoidon alueilla. Marttaliitto koordinoi ja tukee alueellista neuvontaa sekä tekee yhteistyötä useiden järjestöjen, yhteisöjen ja yritysten kanssa. Arvojamme ovat yhdessä tekemisen ilo, kestävät valinnat ja avoimuus. Hyvästä arjesta parempi maailma.

Helsingissä 5.2.2021

Outi Ruishalme
hallituksen puheenjohtaja
Takuusäätiö

Marianne Heikkilä
pääsihteeri
Marttaliitto

 Takuusäätiö

